

A.G. VAN DER STEUR

**De eerste
bestuurders en
gebruikers van
auto's en motoren in
Haarlem e.o.,
1898-1903**

uit: jaarboek
1980
ver. Haarlem

gedr. 101/1002

Toevallig kreeg ik onlangs het *Provinciaal Blad van Noord-holland* in handen en zag dat in de jaargangen 1902-1904 tal van gegevens zaten over de eerste automobilisten en motorrijders in deze provincie.

Het was in de allerlaatste jaren van de 19de eeuw dat de eerste auto's en motoren op de wegen verschenen. In Nederland moet de Haagse hofphotograaf Zimmerman de eerste autobezitter geweest zijn en notaris Backx uit Wieringerwaard de tweede. Deze laatste bereed een Benz uit 1896. Het bezit van een automobiel in die jaren was een kostbare aangelegenheid. Nog afgezien van de hoge aanschafkosten van zo'n voertuig was het zo dat de bezitters veelal de auto niet zelf konden of durfden berijden, zonder de technische assistentie van een chauffeur. Een motorfiets werd meestal wel door de eigenaar zelf bereden.

In de allereerste jaren bemoeide de overheid zich nog niet met het al of niet bezitten of berijden van een motorvoertuig, maar al spoedig, in 1898, begon men aan een stelsel van rijksvergunningen, uit te reiken aan berijders van rijkswegen. Vier jaar later, in 1902, ontstond de behoefte de lijst van houders van dergelijke vergunningen bredere bekendheid te geven.

Zo berichtte de Commissaris der Koningin in Noord-Holland, Van Tienhoven, op 12 maart 1902 aan de burgemeesters in zijn provincie, dat de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid hem een lijst had verstrekt van de personen die sedert 1898 vergunning hadden ontvangen voor het berijden van rijkswegen met motorvoertuigen. Voor de handhaving van de orde en het constateren van overtredingen leek het gewenst de burgemeesters van deze lijst in kennis te stellen. Volgens K.B. van 19 januari 1898 werden aan zo'n vergunning onder meer de volgende voorwaarden verbonden: het voertuig diende een nummer te hebben aan vóór- en achterkant; bij donker diende men een lantaarn te voeren; het rijtuig diende 'eene inrichting' te hebben waarmee het tot stilstand kon worden gebracht binnen een afstand van 10 meter; er moest een tot op 100 meter hoorbare bel of hoorn aanwezig zijn; de maximum snelheid bedroeg 20 km per uur, in bochten, op hellingen en in de bebouwde kom 8 km per uur; het aan het schrikken maken van paarden diende te worden voorkomen. Deze lijst met vergunninghouders over de jaren 1898-1902 telt 568 namen.

In 1902 gingen Gedeputeerde Staten van Noord-Holland over tot het afgeven van provinciale vergunningen. Hiervoor golden dezelfde voorwaarden als voor die van het Rijk. Vanaf 2 april 1902 werden enige malen per jaar aan de Noordhollandse gemeenten circulaires uitgezonden met de

namen van hen die óf als bestuurder, óf als gebruiker van een motorvoertuig zo'n vergunning hadden ontvangen, gesplitst in motorrijtuigen zwaarder dan 150 kilo (auto's) of lichter dan 150 kilo (motorfietsen en een enkele driewieler). In de hieronder staande alfabetische lijst staan alle bestuurders en gebruikers die tussen 1898 en 1903 óf een rijksvergunning, óf een provinciale vergunning kregen, voor zover zij althans in Haarlem e.o. gevestigd waren. De volgende afkortingen zijn hiervoor gebruikt:

- R = rijksvergunning verleend tussen 1898 en 1902
- P = provinciale vergunning verleend óf in 1902, óf in 1903. Hieronder vallen vier categorieën:
- PA = bestuurder van motorrijtuig zwaarder dan 150 kg
- PB = bestuurder van motorrijtuig onder 150 kg
- PC = gebruiker van motorrijtuig zwaarder dan 150 kg
- PD = gebruiker van motorrijtuig onder 150 kg.

De Grote Houtstraat in 1906 (foto: Gemeentearchief Haarlem).

63